

Москаленко В.В. Культура і особистість./ В.В.Москаленко// Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. Том 11. Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. Вип 12. Київ, Фенікс, 2015. С.352- 361.
ISSN 2072- 4772. ISBN 978-966-136-253-5.

УДК 316.614

В.В.Москаленко

Культура і особистість.

В.В.Москаленко. Культура і особистість.

В статті на основі аналізу наукових досягнень сучасної культур-антропології розглянуто поняття « базова особистість» та «модальна особистість» як інструменти дослідження особистості як цілісності, що характеризується універсальними для всіх культур властивостями. Вплив культури на особистість розглядається як проекція культури суспільства на окремого індивіда. Основну увагу приділено теорії «Культура і особистість» як концепції, в якій найглибше розроблено категорію «базової особистості» (А Кардінер). Теорія «Культура і особистість» розвивалась в рамках культур-антропологічного напрямку від концепції «необмеженості конфігурацій культур» до концепції з індивідуальними особливостями (Р.Бенедікт). Поняття «базова особистість» визначається основною особистісною структурою, що формується даною культурою і виконує функцію адаптації людини до фундаментальних реальностей життя у певній культурі. Поняття «модальна особистість» (Р.Лінтон) відображає найбільшу розповсюдженість типу особистості в культурі і визначається рисами, які найчастіше зустрічаються у дорослих членів даного суспільства та вивчаються статистичними методами (тестами). Найбільш популярними методиками емпіричного аналізу «базової» та «модальної» особистості є : метод семантичного диференціалу Ч.Осгуда, «Особистісний опитувальник Айзенка», п'ятифакторна модель особистості «Велика п'ятірка».

Ключові слова: культура, особистість, базова особистість, модальна особистість, культур – антропологія, концепція «необмеженості конфігурацій культур», «культура з індивідуальними особливостями», семантичний диференціал, «Велика п'ятірка».

В.В.Москаленко. Культура и личность.

В статье на основе анализа научных достижений современной культур - антропологии рассмотрены понятия «базовая личность» и « модальная личность» как инструменты исследования личности в её целостности, которая характеризуется универсальными для всех культур свойствами. Влияние культуры на личность рассматривается как проекция культуры общества на

отдельного индивида. Основное внимание уделено теории «Культура и личность» как концепции, в которой наиболее глубоко разработана категория «базовая личность» (А.Кардинер). Теория «Культура и личность» нашла развитие в культур-антропологии и осуществлялась в направлении от концепции «неограниченности конфигурации культур» до концепции культуры с индивидуальными особенностями (Р.Бенедикт). Понятие «базовая личность» обозначает основную личностную структуру, которая формируется данной культурой с целью выполнения функции адаптации человека к фундаментальным реальностям жизни в определённой культуре. Понятие «модальная личность» (Р.Линтон) обозначает наибольшую распространённость типа личности в культуре и определяется чертами, которые наиболее часто встречаются у взрослых членов данного общества и изучаются статистическими методами (тестами).

Наиболее популярными методиками эмпирического анализа «базовой» и «модальной» (мода) личности являются: метод семантического дифференциала Ч.Осгуда, «Личностный опросник Айзенка», пятифакторная модель личности «Большая пятёрка».

Ключевые слова: культура, личность, базовая личность, модальная личность, культур - антропология, концепция «неограниченности конфигурации культур», «культуры с индивидуальными особенностями», семантический дифференциал, «Большая пятёрка».

Актуальність дослідження проблеми особистості в зв'язку з культурою зумовлено, перш за все, затребуваністю знань про особливості закономірностей та механізмів формування особистості, зумовлених зміною системи цінностей суспільства. Ці знання потрібні для створення методологічних засад організації системи виховання, яка здатна була б в ситуації швидких соціальних змін управляти умовами формування особистості як тими формами діяльності, в які включається людина на основі потреб соціально-економічного розвитку суспільства та потреб самореалізації особистості в процесі освоєння будь-яких сфер людської культури.

Культура як певна ціннісно-нормативна система суспільства створюється самими індивідами як їх надіндивідне утворення, яке визначає їх життєдіяльність, стає обов'язковою програмою їх розвитку. Жодне суспільство не могло б існувати, якщо індивіди не засвоїли б у процесі соціалізації певної одноманітності дій і вчинків, якби воно не упорядковувало поведінку багатьох індивідів у потрібному йому напрямку, формуючи у них певні загальні їм усім характерні риси, які можна розглядати, з однієї сторони, як підсумок культурної історії, як виявлення конкретно-історичних типів особистості, а з другої – як персоніфікація суспільних відносин у всій повноті конкретно-історичних характеристик. Саме тому стає актуальним дослідження моделей взаємодії культури і

особистості в категоріях, через зміст яких уможливити аналіз взаємозв'язку культури як певної системи базових цінностей і особистості як цілості у всій множині її індивідуальних властивостей.

Постановка проблеми.

В теорії соціалізації особистості значну інформаційну навантаженість має поняття базової особистості, яке на відміну від окремих особистісних характеристик означає цілісність особистості у всьому багатогранному обсязі її властивостей. Так склалось історично, що найчастіше поняття базової особистості використовується як один із головних інструментів дослідження в психологічній антропології, зокрема, в її крос-культурному напрямку, в якому розглядається вплив різних культур на особистість, що формується в результаті інтеріоризації різних факторів культурного середовища.

В зв'язку з цим цікаво розглянути теорії, в яких у вивченні впливу культури на особистість як цілості розглянуто культуру особистості як одиничну проекцію культури спільноти. Найвідомішою теорією з цієї проблеми є теорія «Культура і особистість», центральною ідеєю якої є ідея впливу культури на становлення базових характеристик особистості. Дані досліджень представників цієї теорії складають значну скарбницю знань, на які спирається теорія соціалізації особистості. Саме тому цій теорії приділено найбільшій уваги у даній статті.

Основний зміст статті.

Найбільш очевидною є та роль, яку відіграє культура в житті окремої особистості. Спеціалісти різних галузей звертаються до категорії «культура» як до одного із самих ефективних засобів формування особистості. На цю роль культури звернули увагу ще античні філософи, потім філософи епохи Просвітництва і Гегель. Це та роль, яка розкривається поняттям, що запропоноване Цицероном: «cultura animi» – обробляти, вирощувати душу. Навіть у побутовій свідомості культура пов'язується з розвитком особистості. Слова «розвинута людина» і «культурна людина» вживаються як синоніми. І справді, з перших років свідомого життя людини формування її особистісних якостей пов'язано із засвоєнням нею певної системи культурних норм. Культуру можна розуміти як певний соціальний механізм, який відтворює ті чи інші еталони і норми поведінки людей. [8, с.185]

Розглядаючи культуру як фактор формування особистості, необхідно пам'ятати, що вплив її на індивіда здійснюється у всьому її багатогранному обсязі. Культура є сферою реалізації сутнісних властивостей соціального суб'єкта на будь-якому рівні: чи то на рівні суспільства (культура суспільства), чи то на рівні спільноти (культура етносу), чи то на рівні особистості (культура особистості). Ці рівні нерозривно з'єднані.

Відмінності між культурами в ході історичного розвитку суспільства визначають відмінності між поколіннями людей. В масштабах однієї культури у відповідності з рівнем цивілізації і способом діяльності, що

склався історично, створюється особистісна культура окремих індивідів. А тому є історично конкретними і культурно зумовленими структурні характеристики особистостей, бо культура особистості - це ніщо інше, як одинична проекція культури суспільства, спільноти.

Дослідження впливу культури на становлення базових характеристик особистості розпочалось в американській психологічній науці на початку ХХ ст. Аналіз взаємодіяльності культури і особистості був центральною дослідницькою задачею теорії «Культура і особистість», яка виникла у США в 30-ті рр. ХХ ст. В основи цієї теорії було закладено ідеї В.Вундта, які привніс на американський континент американський антрополог німецького походження Франц Боас. Засновницею теорії «Культура і особистість» вважають ученицю Ф.Боаса професора Колумбійського університету американського антрополога Рут Фултон Бенедікт (1887-1948), яка спиралась на ідеї Боаса, який протиставляв свої ідеї необмеженості «конфігурацій культур» уявленням про однонаправленість суспільного прогресу. Початок розробки теорії «Культура і особистість» відноситься на кінець 20-х -початок 30-х рр.. У 1932 р з'явилась стаття Р. Бенедікт «Конфігурація культур», в якій вона виклала основні ідеї концепції культури, з позицій якої культура розглядалась з індивідуальними особливостями особистості.

Подальший розвиток теорії «Культура і особистість» не був пов'язаним зі створенням типологій культур, а пішов по шляху пояснення того, де і як відбувається взаємодія культури і особистості. Новий напрям культурантропологів на початку 30-х рр. очолив психоаналітик А.Кардинер (1891-1981), який організував в Нью-Йоркському психоаналітичному інституті семінар, що зіграв вирішальну роль у становленні теорії «Культура і особистість». Як психоаналітик він виходить з того, що з моменту появи на світ на дитину здійснює вплив її безпосереднє оточення, а конкретно - способи догляду. Саме способи догляду за малими дітьми, які відрізняються в різних культурах, накладають відбиток на особистість дорослого. Цю ідею можна висловити у формі відомого афоризму: «Дитина – батько людини». Якщо, наприклад, в культурі існує звичай раптово і різко відлучити дитину від грудей, вона отримує негативний досвід бути знехтуваною. Це призводить до формування особистості дорослого, для якого характерна недостатня емоційна чутливість, низька самооцінка і відсутність великодушності. Одже, Кардинер підкреслює наявність причинного зв'язку між особистістю і культурою, але не їх ідентичність (як у ранніх роботах Р.Бенедікт).[10]

Велике значення для розуміння теорії «Культура і особистість» має також висунута Кардинером ідея про наявність у кожної культури одного домінуючого типу особистості. Поняття базова особистість визначається основною особистісною структурою (схильності, уявлення, міжособистісні стосунки тощо), що формується даною культурою. Базова особистість є

адаптацією до фундаментальних реальностей життя у певній культурі. Точка зору Кардинера про основну функцію базової особистості співпадає з визначенням Е.Фроммом функції соціального характеру. Найбільш самобутньою є спроба Кардинера як послідовника Фрейда довести існування зв'язку між першим досвідом і переживаннями людини у малечому віці, який зумовлено культурою, і базовою структурою особистості. Критики назвали цю ідею «пелюшковим детермінізмом».

Соратник А. Кардинера Р. Лінтон (1893-1953) відмовився від глобального, але абстрактного поняття базової особистості на користь статистичного поняття модальної особистості. Це поняття відображає найбільшу розповсюдженість (моду) типу особистості в культурі. Це не є «середня» особистість, а така, що найчастіше зустрічається. Використання поняття не передбачає, що всі або більшість членів спільноти має таку ж саме структуру. Це стає емпіричною проблемою, а не твердженням, що базується на вивченні особливостей культури. У вивченні модальної особистості збираються також дані щодо окремих індивідів. Однак, модальна особистість визначається рисами особистості, які найчастіше зустрічаються у дорослих членів даного суспільства. Саме суспільства, а не культури, бо дослідники модальної особистості цікавились передусім сучасними індустріальними суспільствами. Ці риси повинні вивчатися статистичними, передусім тестовими методами, проте вибір певних показників є важким, бо не існує загальної теорії особистості. Р.Лінтон пропонував розмежувати соціально бажану структуру особистості, яка б була оптимальною для членів даного суспільства, і модальну особистість, яка в реальності спостерігається у його членів.

В подальшому представники школи «Культура і особистість» в рамках етнології розробляли концепцію мультимодальних суспільств, відповідно до якої кожен народ представлено не однією модальною особистістю, а декількома, з перехідними формами між ними.

У 1954 р. американський дослідник Дж. Хонігман спробував дати цілісне уявлення про школу «Культура і особистість», яка до цього вже пережила пік своєї популярності. Його висновки зводяться до наступного. Головна задача дослідників цієї школи - пояснити, як індивід діє, мислить в умовах даного культурного оточення. Представники цієї школи вивчали засвоєння індивідом соціально стандартизованих зразків поведінки. Їх цікавило входження дитини у культуру, зв'язок між культурою і особистістю вони вбачали в опосередкуванні соціалізацією. Основними методами дослідників цієї школи визнавались: включене спостереження, глибинне інтерв'ю, аналіз снів, запис біографій, проєктивні методики (тест чорнильні плями Роршаха). В рамках школи працювали: Р.Бенедікт, К.Дюбуа, А.Інкелес, Р.Лінтон, М.Мід [7]. На початку 50-х рр. теорія «Культура і особистість» втратила провідне положення в американській школі.

Так склалось історично, що на відміну від соціології, філософії та антропології психологія не досліджувала вплив культури на особистість в цілісному її розумінні. В крос-культурній психології аналізується зв'язок між окремими особистісними конструктами та культурними змінними. У різних культурах порівнюються такі особистісні характеристики як мотивація досягнень, локус контролю, тривожність тощо. Проте і в крос-культурних теоріях також ставилась задача емпіричного дослідження впливу культури на особистість як цілісність. У вирішенні цієї задачі дослідники стикнулись з проблемою перевірки існування в кожній новій культурі конструкту, який апріорно розглядався б як універсальний, а також перевірки того, чи визначається він одним тим самим способом і чи є можливість його еквівалентного вимірювання. Відповісти на ці запитання спробували американські дослідники на чолі з Ч.Осгудом, які здійснили порівняльно-культурне дослідження смислу, який люди вкладають в слова (розглядалось поняття «філотімос», яке в грецькому словнику визначає характеристики молодої людини в традиційному грецькому суспільстві). Використовуючи метод семантичного диференціалу, який складається з багатьох біполярних шкал і дозволяє оцінити поняття з точки зору трьох основних факторів вимірювання (оцінки, сили, активності), вони довели, що використовуючи три запропоновані Ч.Осгудом виміри значень, можна дати характеристику оціночним судженням людей, які розмовляють різними мовами. Отримані дані дозволили авторам зробити висновок про універсальну структуру афективних значень. Це означає, що особистісні характеристики, визначені дослідниками в умовах одних культур, можуть бути адекватно передані членам інших культур.

Крім досліджень окремих - універсальних і культурно-специфічних – особистісних рис, в крос-культурній психології (в рамках типологічного підходу у вивченні особистості) існує також традиція вимірювань за допомогою особистісних тестів. В психологічних дослідженнях широке розповсюдження має «Особистісний опитувальник Айзенка» (ЕСQ) для діагностики нейротизму (емоційної нестійкості), екстраверсії-інтраверсії, психотизму (егоцентризму, егоїзму і неконтактності) і вимірюванні брехні. На основі схожих результатів, отриманих за допомогою ідентичних – перекладених з англійської мови і адаптованих – опитувальників у більш як 20-ти країнах, було зроблено висновок про загальність вимірювань особистості, які було виділено Г.Айзенком.

Відомою в літературі є п'ятифакторна модель особистості, яка складається з «Великої п'ятірки» глобальних вимірювань: екстраверсії, дружності, свідомості (совісності), емоційної стабільності, відкритості досвіду. Ця модель була сконструйована на основі факторного аналізу наборів особистісних рис, які американські досліджувані використовували у описанні інших людей і самоопису. На основі цієї моделі було сконструйовано структуру особистісних рис, що використовуються в

англійській мові. Слідом за американською, англійською «Велику п'ятірку» було виділено в голландській, німецькій, італійській, польській та інших європейських мовах, а також мовах азійських – китайській, філіппінській, японській. Підтвердження міжкультурної стійкості п'ятифакторної моделі було отримано також на російській та українській вибірках [8, с.222].

В 60-70-х рр.ХХ ст. з'явилися концепції, в яких описуються типи особистості окремих регіональних культур (типи особистості африканців, азійців, латиноамериканців). Найбільш відомою є концепція африканської особистості сенегальського психіатра І.Сау, який побудував концентричну модель особистості, що складається з чотирьох шарів: зовнішнього-тілесної оболонки людини; джерела фізіологічної енергії, яка є як у людини, так і у тварин; джерела психічної енергії, властивого лише людям; ядра, що являє собою духовне джерело, яке існує самотійно, не може загинути, проте може залишати тіло людини під час сну, транс і – остаточно зі смертю.

Концентричні шари особистості знаходяться у постійному зв'язку з оточенням людини. Сау описує три вісі, які пов'язують людину із зовнішнім світом. Перша вісь, проходячи крізь три шари, по'язує духовне джерело зі світом предків. Друга вісь пов'язує джерело психічної енергії є великою родиною або родом, до якого належить людина. Третя вісь пов'язує фізіологічне джерело енергії з більш широкою спільнотою. Ці вісі являють собою відношення, які зазвичай знаходяться у рівновазі. Але коли людина хворіє, рівновага порушується. Як підкреслює Сау, загальним правилом лікування соматичних і психічних хвороб в африканських культурах є розв'язання конфлікту зі спільнотою, сім'єю, предками і відновлення рівноваги. Моделі особистості африканської, японської, індійської, філіппінської відрізняються від теорій, що розробляються в Європі і США тим, що вони не перевіряються емпірично і залишаються на рівні гіпотез. [10]

В наші дні психологічний аспект культурантропології об'єднано під назвою «психологічна антропологія», яку запропоновано американським дослідником китайського походження Ф.Хсю (Сюй Лангуан). В 1961 р було видано збірку за його редакцією, яка називалась «Психологічна антропологія». Підкреслюючи міждисциплінарний характер нового напрямку (психоаналіз+філософія і соціологія), він визначив, що предметом психологічної антропології є соціальні уявлення, що розповсюджені у більшості членів суспільства (існують у свідомості і несвідомо) і управляють поведінкою людей. Психологічна антропологія пройшла шлях від класичного психоаналізу до когнітивної психології, досягнення яких було використано для розвитку та поглиблення ідеї В.Вундта про роль культури суспільства у становленні соціальності особистості.

Коло проблем, які досліджує сучасна психологічна антропологія є широким – від дослідження соціалізації дітей (етнографія дитинства) до дослідження національного характеру та аналізу норми і патології в різних

культурах. Дані цих досліджень складають значну скарбницю знань, на які спирається теорія соціалізації особистості.

Висновки

Узагальнено дослідження взаємозв'язку культури і особистості в галузі крос-культурної психології, в якому вплив культури на особистість розглядається як проекція культури суспільства на окремого індивіда.

В дослідженнях впливу культури на становлення базових характеристик особистості акцентовано увагу на теорії «Культура і особистість», розвиток якої йшов у напрямку культурантропології від концепції «необмеженості конфігурації культур» до концепції культури з індивідуальними особливостями. (Р. Бенедікт).

З'ясовано, що найглибше розроблено категорію «базової особистості» у послідовника Р.Бенедікт А.Кардинера. Велике значення в цьому мала ідея А.Кардинера про наявність у кожній культурі одного домінуючого типу особистості. Поняття «базова особистість» визначається основною особистісною структурою, що формується даною культурою і виконує функцію адаптації людини до фундаментальних реальностей життя у певній культурі.

Подальший розвиток поняття особистості як культурної цілості знайшло у концепції Р.Лінтона, який запропонував статистичне поняття модальної (мода) особистості як таке, що відображає найбільшу розповсюдженість типу особистості в культурі. Модальна особистість визначається рисами особистості, які найчастіше зустрічаються у дорослих членів даного суспільства. Ці риси повинні вивчатися статистичними, передусім тестовими методами.

Проблему емпіричного визначення показників особистості, які найчастіше спостерігається в реальності у членів суспільства (модальної особистості) запропонували дослідники на чолі з Ч. Осгудом (метод семантичного диференціалу), Г.Айзенком («Особистісний опитувальник Айзенка»). З цією ж метою застосовується п'ятифакторна модель Особистості, яка складається з «Великої п'ятірки» глобальних вимірювань: екстраверсії, дружності, свідомості (совісності), емоційної стабільності, відкритості досвіду. Дані методики є основними, які застосовуються в емпіричних дослідженнях особистості в зв'язку з соціалізацією і культурою.

Література.

1. Андреева Г.М. Психология социального познания: Учебное пособие/ Г.М.Андреева.- М.: Аспект Пресс, 2000. -288 с.
2. Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз./ Л.В.Губерський, В.П.Андрущенко, М.І.Михальченко — Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка – К.: Знання України, 2002., -580 с.

3. Гуревич А.Я. Категории средневековой культуры./ А.Я.Гуревич.- М.: Издательство « Искусство». 1972. – 318 с.
4. Зиммель Г. Конфликт современной культуры/ Г.Зиммель. Пг.,1923. -113 с.
5.Кассирер Э. Опыт о человеке: Введение в философию человеческой культуры. / Э. Кассирер //Проблема человека в западной философии. М.: Прогресс. 1988 С.3 – 30.
6 .Коул М. Культурно-историческая психология: наука будущего./ М.Коул. - М.: «Когито-центр», из-во ИП РАН, 1997. – 432 с.
7. Мид М. Культура и мир детства. /М.Мид. - М.: Наука.1988. с.6-87.
- 8.Москаленко В.В.Соціалізація особистості:монографія/ В.Москаленко.- К.:Фенікс.2013.- 540 с.
9. Соколов Э.В. Культура и личность. /Э.В.Соколов.-Л.: Наука,Ленингр.отделение.1972.-226.с
10. Стефаненко Т. Г. Этнопсихология./ Т.Г.Стефаненко. – М.: Институт психологии РАН, «Академический проект», 1999. – 320 с.

Spisok vikoristanyh dzerel

1. Andreeva G.M. Psihologiya sotsialnogo poznaniya: Uchebnoe posobie/ G.M.Andreeva.- М.: Aspekt Press, 2000. -288 s.
2. Guberskiy L., Andruschenko V., Mihalchenko M. Kultura. Ideologiya. OsobistIst: Metodologo-svItoglyadny anallz./ L.V.Guberskiy, V.P.Andruschenko, M.I.Mihalchenko — KiYivskiy natsIonalniy un-t Im. Tarasa Shevchenka – K.: Znannya UkraYini, 2002., -580 s.
3. Gurevich A.Ya. Kategorii srednevekovoy kulturyi./ A.Ya.Gurevich.- М.: Izdatelstvo « Iskusstvo». 1972. – 318 s.
4. Zimmel G. Konflikt sovremennoy kulturyi/ G.Zimmel. Pg.,1923. -113 s.
- 5.Kassirer E. Opyit o cheloveke: Vvedenie v filosofiyu chelovecheskoy kulturyi. / E. Kassirer //Problema cheloveka v zapadnoy filosofii. М.: Progress. 1988 S.Z – 30.
- 6 .Koul M. Kulturno-istoricheskaya psihologiya: nauka buduschego./M.Koul. - М.: «Kogito-tsentr», iz-vo IP РАН, 1997. – 432 s.

7. Mid M. Kultura i mir detstva. /M.Mid. - M.: Nauka.1988. s.6-87.

8.Moskalenko V.V.Sotsializatsiya osobistostI:monografiya/

8.Moskalenko V.V.Sotsializatsiya osobistostI:monografiya/ V.Moskalenko.-
K.:Feniks.2013.- 540 s.

9. Sokolov E.V. Kultura i lichnost. /E.V.Sokolov.-L.:
Nauka,Leningr.otdelenie.1972.-226.s

10. Stefanenko T. G. Etnopsihologiya./ T.G.Stefanenko. – M.: Institut psihologii
RAN, «Akademicheskiy proekt», 1999. – 320 s.

Moskalenko V.V. Culture and Personality

The concept of "basic personality" and "modal personality" are analyzed on the basis of the scientific achievements of modern cultural-anthropology. The concept of "basic personality" and "modal personality" considered as a research tools to analyze the personality in its entirety, which is characterized by properties universal to all cultures.

The influence of cultures on the individual is seen as the projection of a societies culture on the individual.

Article focuses on the theory of "Culture and Personality" as a concept in which the category of "basic personality" is developed thoroughly (A.Kardiner).

The theory of "Culture and Personality" in cultural-anthropology has evolved from the concept of "unlimited configurations of cultures" to the concept of culture with the individual characteristics (R.Benedikt).

The concept of "basic personality" refers to the basic personality structure that is formed by the given culture in order to perform the function of human adaptation to the fundamental realities of life in a particular culture.

The concept of "modal personality" (R.Linton) means the greatest prevalence of personality types in the particular culture and is determined by the features that are most common in adult members of the society. They are studied by statistical methods (tests).

The most popular methods of empirical analysis of "basic" and "modal" personalities are: the method of "semantic differential" Ch.Osguda, "Personality Questionnaire by Eysenck" five-factors model of personality "Big Five."

Key words: culture, personality, basic personality, modal personality, cultural-anthropology, the concept of "unlimited configurations of cultures", "cultures with individual characteristics", semantic differential, "Big Five."